

קראי שמבקש שירקמו לו את שמו על הטלית שלו האם מותר לסייע לו בזה

לכבוד הרה"ג המפורסם כמה"ר רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א בעמח"ס גם אני אודך
ופרדס יוסף החדש

איני בקי בדיוק במנהגי טליתותיהם של הקראים, ועי' מג"א סי' יא סקכ"ד ובמשנ"ב
שם מה שכתבו בזה, (ויש לציין דמתחילה גם לא נהגו הם בלבישת טלית כלל ורק
בדורות מאוחרים הבינו שצריכים משהו בשביל שיכירו ביהדותם, וראה ספר מנהגי

ישראל ח"ב עמ' צ), אבל בהנחה שאם יש להם ד' כנפות בטלית בלי ציצית העשויה כהלכתה א"כ אזי הם עוברים איסור בלבישתה [ומ"מ יש לציין דמנהג הקראים הנ"ל שהובא במג"א ובמשנ"ב אינו פוסל הציצית בדיעבד], והנידון האם מותר לתת להם דבר סיוע במעשיהם.

והנה לפני עיור דאורייתא אין כאן, מכיון שאין כאן ב' עיברי דנהרי, והנידון כאן מצד מסייע שיש איסור לסייע לחבירו לעבור איסור.

ובביאור ענין מסייע הביא המשנ"ב סי' שמז סק"ז דעת הרא"ש הסובר דגם בלי תרי עברי דנהרי יש כאן עכ"פ איסור לפני עיור דרבנן [ואמנם בשעה"צ שם סק"ח מתחילה כתב דלכאורה איסור דרבנן לאו דוקא דהוא כבר דאורייתא מצד מסייע דלא גרע מחיוב מחאה, ויש לציין דבחלק מהנו"כ ביו"ד ריש סי' פז משמע ג"כ דס"ל דאיסור דרבנן אינו יכול לחול על איסור דאורייתא עי"ש, מ"מ השעה"צ כבר יישב תמיהתו, והוא מבואר מאוד דבמקום שודאי לא ישמע לו וגם לא יוכל לגבור עליו להפרישו מן האיסור דבזה ליכא חיוב מחאה כמבואר בכמה מקומות (וציינתי בתשובה אחרת), אעפ"כ יש איסור לפנ"ע דרבנן גם כשאינו בתרי עברי דנהרי במה שמסייע, ומה דאמר' בערכין טז דשיעור חיוב מחאה הוא עד הכאה או עד קללה וכו' היינו כל עוד שלא אפס הסיכוי להחזיר הרשע למוטב השיעור הוא עד הכאה וכו' אבל אם אפס הסיכוי להחזירו למוטב קיי"ל דמוטב יהיו שוגגין ואל יהיו מזידין וקי"ל תמהני אם יש בדור שיודע להוכיח (בערכין שם) וקי"ל שמצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע, וקי"ל בשבת נו אם לפניך גלוי לפניהם מי גלוי עי"ש דמשמע שאם היה גלוי לפני המוכיח שאין הרשע מקבל תוכחה פטור המוכיח מלהוכיח ואכמ"ל].

ואמנם יש פלוגתא דרבוותא האם יש איסור מסייע במשומד, דהש"ך ביו"ד קנא סק"ו סבר אין בזה איסור (ועי' דגול מרובה שם), והמג"א סי' שמז חולק, וכך הכרעת המשנ"ב (שם סק"ז) לאסור מסייע גם במשומד, וכן דעת מהר"ש אייגר

ביו"ד שם, וכאן מחד גיסא הוא קצת יותר קל ממסייע שמביא לו האיסור ביד בחד עיברא דנהרא כיון שכאן שתופר לו את השם על הטלית אינו מועיל לו בעצם המעשה אלא רק מחזקו במעשה שהוא עושה, ולחזק אדם במעשה איסור הוא ג"כ אסור כמבואר בסוף פרק הניזקין (גטין סב ע"א), וכן מבואר ברמב"ם פ"ח מהל' שמיטה ה"ח ובדרך אמונה שם אות סג, ואע"פ שכאן מחד גיסא הוא יותר קל גם משם כיון שאין מתייחס לגוף המעשה שעושה אלא רק עוזר לו בדבר השייך לזה מ"מ הוא ג"כ בכלל האיסור.

וגם יש לציין דמאידך גיסא כאן הוא יותר חמור כיון שבאמת מועיל לו ועושה לו מה שהוא מבקש, משא"כ שם בגיטין שמחזקו במעשיו שלא ביקש כלל שיחזקו בדבריו וגם אינו עושה בזה שום שינוי הנראה לעינים ואעפ"כ שם אסור.

ויתכן לדמות מה שמתקן טליתו לאופן שטוחן עמו מה שעבד בשביעית, דזה אפ"ל לגוי שעובד בשביעית (שהוא היתר לגוי ולכן קיל מישראל לענין לומר לו אחזקו אבל כאן לענין טחינה עמו) אסור כמבואר בדרך אמונה שם אות סה בשם הירושלמי שביעית פ"ו ה"ב וכ"ש עם ישראל דחמור ממנו דאסור לטחון עמו כמבואר בהלכה הקודמת שם ברמב"ם כיון שהוא מסייע ממש ובזה אסור ולכאורה האיסור במסייע שם הוא גם במלאכות שאין בעצם סרך איסור מ"מ כיון שמסייע לו במעשה האיסור שעושה אסור לסייע.

(ובאמת יש לעיין בנידון זה בפני עצמו, דהנה נזכר שם איסור טחינה עם ישראל חשוד וכן נזכר שם איסור טחינה עם נכרי, והנה בדברים שיש בהם סרך איסור פשיטא דאסור לעשות עמו, ולמה הוצרכו לומר שאסור לעשות עמו, אא"כ נימא דבא לחדש שבספק אסור, אבל לגבי נכרי משמע דמיירי שיודעים שהוא עוסק בפירות שביעית, וכן יש ללמוד ברש"י גיטין סא ע"א דשם מבואר דהאיסור גם בטחינה עם הע"ה הוא משום שמסייע לדבר עבירה, וכן משמע שם להדיא בריטב"א ור"ן, ומשמע

דאין האיסור מצד שיש איסור במעשה הטחינה עמו אלא האיסור מצד שמסייע לאיסור, וזהו מה שמסיים בסיפא דמשנה שאין מחזיקין עוברי עבירה וכו' דקאי גם על זה.

ומאידך גיסא לענין איסור העבודה עם הגוי עי' מה שאציין מהדרך אמונה דלהלן מהתוס' בגיטין סב ע"א דהאיסור משום שהישראל עושה עבודה בשביעית.

ויש בזה נפק"מ טובא לדינא, מה גדר משומד באיסור טחינה זו, דאם נימא שהאיסור הוא משום שעושה מלאכה בפירות שביעית א"כ בנידון דידן שאינו עושה איסור בגוף מה שכותב שם על הטלית יהיה שרי, ואילו לגבי מלאכה בפירות שביעית עם משומד ישראל יהיה אסור.

ומאידך אם נימא שהאיסור לעשות עמו מלאכה בפירות הוא משום שמסייע לו בעבירה א"כ במשומד להש"ך לכאורה יהיה שרי אפי' במלאכה בפירות, ולפ"ז צ"ע א"כ למה בנכרי אסור דנכרי להש"ך הוא כמו משומד, וגם החולקים על הש"ך במשומד רובם מסכימים עמו בנכרי להתיר בו מסייע בחד עיברא דנהרא, כמ"ש המשנ"ב שם.

ולפו"ר נראה דבאמת ב' הטעמים נכונים, והכא לחומרא והכא לחומרא, דגבי גוי ומשומד (להסוברים שאין בהם איסור מסייע כל חד לפום שיטתו) יועיל טעם התוס' לאסור באופן שעושה מלאכה בפירות שביעית באופן האסור, ואילו גבי ע"ה שאינו משומד יועיל טעם רש"י שמסייע לדבר איסור [וצע"ק מזה על הדגמ"ר ביו"ד שם ודוק], ועדיין צל"ע בזה).

ושוב נראה להוסיף דעצם מה שמתקן ומכין טליתו לצורך שימוש הרי מראה לו שמכבד מנהגיו ומעשיו וא"כ למה לא ייחשב עכ"פ כאומר לו אחזקו על מעשה איסור בגיטין שם.

היוצא מזה דיש כאן לכאורה איסור מסייע לפי השיטות הסוברים שאיסור מסייע הוא גם במשומד ושכך גם הכרעת המשנ"ב בין מטעם שמחזקו ובין מטעם שעושה מעשה לסייעו.

ומאחר שעושה מעשה לסייעו הוא חמור יותר ויש לדון מה יסברו המקילים במסייע במשומד לענין מסייע במעשה (דמחד גיסא הרי הש"ך שם שמקיל בסיוע במשומד קאמר דמשומד כגוי דאין בהם איסור מסייע ומאידך גיסא במסייע בגוי על ידי מעשה מבואר ברמב"ם שם שאסור, אבל מאידך הש"ך גופיה מיירי שם בהיתרו במסייע על חד עברא דנהרא ומאי שנא חד עברא דנהרא ממסייע בטחינה ואולי עושה מעשה גמור חמור, ומיהו בדרך אמונה הנ"ל משמע ע"פ התוס' בגיטין סב ע"א שאיסור הסיוע לגוי בשביעית היינו משום שהישראל עושה מלאכה בקרקע שביעית, ומה דנקט שם גם טחינה אפשר שהוא ע"ד זה משום שעושה מלאכה בלא שינוי, ולפי מה שכתבתי לעיל בדרך אפשר ליישב דברי התוס' יוצא שהאיסור שם לעבוד עם הגוי בפירות שביעית אינו כלל מדין מסייע ולפ"ז יוצא דעדיין אין לנו ראי' לאסור מסייע במשומד אפי' על ידי מעשה להשיטות שמתירין מסייע במשומד, ויל"ע בזה).

ואע"ג דאם נבוא לומר דלפנ"ע בחד עברא דנהרא הוא דרבנן יתכן שיש כאן תרי דרבנן כי עצם לבישת ד' כנפות בלא ציצית אינו בהכרח איסור דאורייתא [על במשנ"ב סי' יג בשם המרדכי והוא פלוגתא במרדכי אבל כך היא ההלכה], מ"מ תרי דרבנן אינו מותר, וכמו שביעית בזה"ז דג"כ אסור לסייע כמ"ש חזו"א שביעית סי' ג' סק"ח, והדרך אמונה ציין לזה בתוס' גיטין סב ע"א שכן מבואר שם [בד"ה אין עודרין] כדברי החזו"א, ואע"פ ששם נאמר לענין הגוי שהמסייע שם עובר מעשה איסור בעין (כמבואר החשבון לעיל ועכ"פ לדעת התוס' דקיימינן כוותיהו והתוס' ד"ה עודרין הוא ניהו התוס' שהזכרנו לעיל דמפרש ענין הסיוע עם הגוי באופן שעובר מעשה איסור) מ"מ גם במסייע דע"ה אסור אפי' בשביעית דזמה"ז דרבנן

אע"פ ששם אסור לכאורה גם מסייע שאין בו איסור בגוף המעשה וכמשנ"ת לעיל, וגם מאחר שסופו לבוא על ידי זה לאיסור דאורייתא כשילבשנו ויתחייב בציצית ולא יטיל ציצית אפשר דכיון שלא נפטר מאיסור דאורייתא אין הבדל בין דאורייתא זה לדאורייתא אחר.

עכ"פ יש לדון בטעמים ובחשבונות שכתבתי אבל זה נתבאר דלכאורה מסייע במשומד יש כאן לכל הפחות שהוא אסור להרבה פוסקים ומכללם המשנ"ב, ובכל גוני לכל הדעות ולכל הצדדים לכאורה כו"ע מודו דלכתחילה יש כאן דבר מגונה לסייע ולחזק מעשה איסור.

